

Verdier, etikk og valg av mat

Pirjo Honkanen

Fiskeriforskning

Innhold

- **Definisjon og begrepsavklaring**
- **Etikk og mat – hva vet vi?**
- **Eksempel: vill og oppdrettet fisk**
- **Oppsummering og konklusjoner**

Norske reker i ferd med å **TAPE KAMPEN** om markedene i Europa

Blir utkonkurrert
av miljømerkede
reker fra Canada
Side 5

Kritisk til biobank

Professor Stig Om-
holdt setter genban-
kens verdi i tvil
Side 3

kystens næringsavis
Fiskaren
ÅRGANG 83 • NR 126 • UKE 43
FREDAG 27. OKTOBER 2006 • LØSSALG KR 20 • NORDEN DKK 20

27.10.2006

“A trail of a Puppy harp-seal blood”

Kilde: Greenpeace.org

Verdi - definisjon

Menneskelig overbevisning eller motiv som påvirker all atferd.

- **F.eks. Felleskapsverdier, miljøverdier, sikkerhet, vennskap, hedoniske verdier, og egoistiske verdier.**

Etisk forbruk

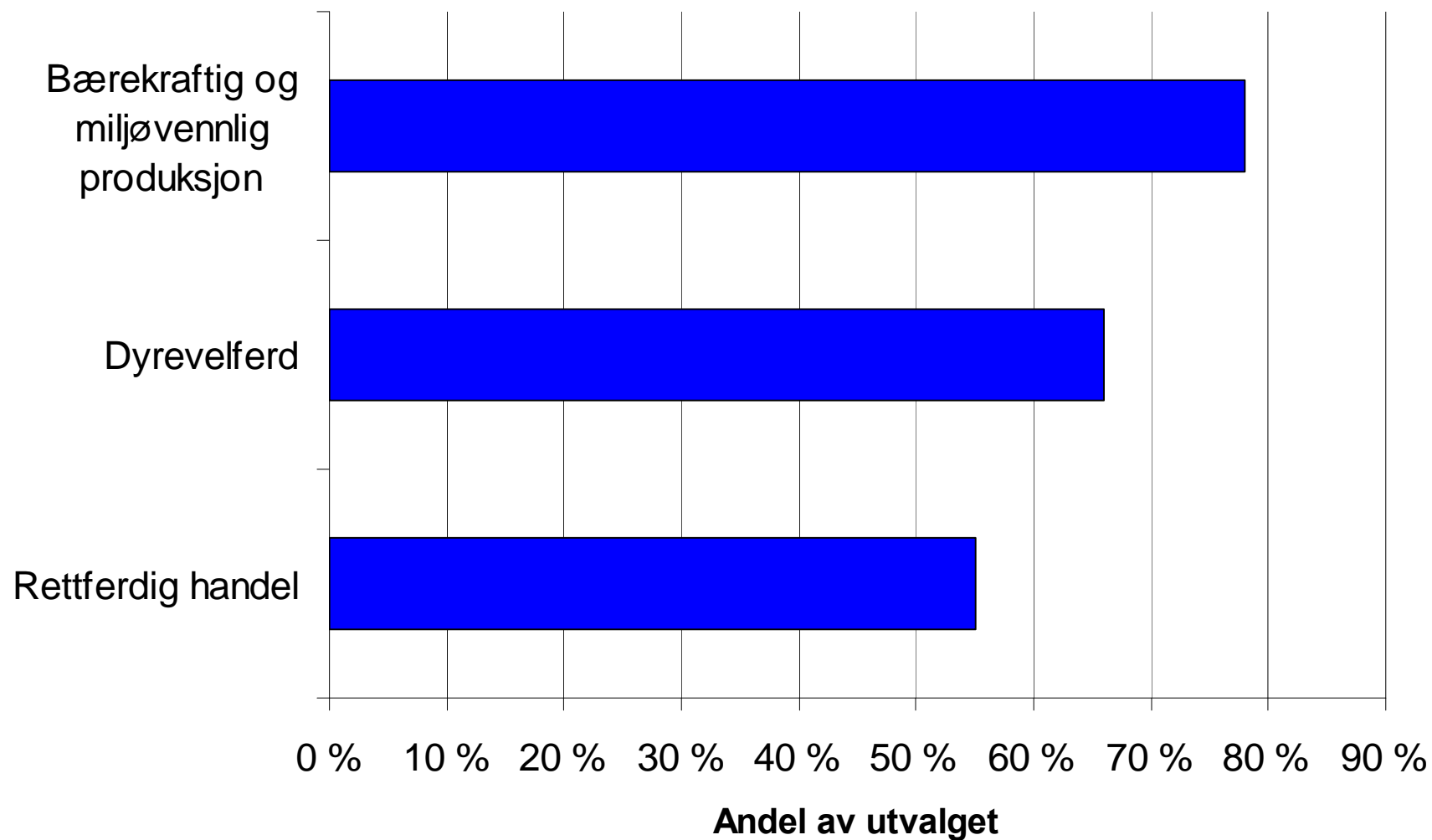
Dyrevelferd

Bærekraftighet

Miljøvern

Rettferdig handel

Etiske motiver i Norge

Etikk og mat

- **Dyrevelferd har opptatt folk lenge: spesielt relatert til husdyr som kyr, svin og høns**
- **Fisk har ikke vært en del av denne debatten inntil nylig**

En fisketur med Peta

- Noen av fiskene **sprellet** fremdeles, mens andre var for **utmattet** til det. Mange **kastet opp** sine innvoller, og hadde øyne som **bulte ut** pga trykkforandring. Noen av fiskene kan ha **kjempet** fast i lina i opptil 24 timer...de **skalv og snappet** etter luft, mens de sakte **blødde i hjel** ...

Dawn Carr, Peta

Kilde: www.peta.org

Verdier, etikk og mat?

Illustrasjon: Oddvar Dahl, Fiskeriforskning

Bryr forbrukerne seg?

- **Gap mellom holdning og handling:**
 - **Forbrukerne ønsker å fremstå som ansvarlige borgere**
 - **Andre forhold viktigere?**
 - **Mangel på informasjon?**
 - **Begrenset tilgjengelighet?**
 - **Verdikonflikt?**

Aktivering!!!

Kontroversielle produkter/ teknologier kan aktivere verdier direkte: genetisk modifisert mat

Media!

- Reklame
- NGO
- Myndigheter etc.

Merking på emballasjen (MSC, Ø)

Etikk, verdier og oppdrettsfisk?

- **Velferd (stress, fisketetthet, sykdom, slakteprosess)**
- **Miljø (fôrspill, genetisk forurensing, sykdomsspredning til villfisk)**
- **Bruk av villfisk til fôr**

Etikk, verdier og vill fisk

- **Overfiske**
- **Svart fiske**
- **Fangstpraksis**
- **Bifangst (tunfisk/delfiner)**
- **Smerte**

Vill eller oppdrettet fisk – et etisk dilemma?

- **SEAFOODplus resultater viser at:**
 - Folk er veldig opptatt av dyrevelferd og miljøvern generelt - også relatert til fisk
 - Noe mer etisk med villfisk enn oppdrettet fisk, spesielt i Danmark
- **Kole (2003):**
 - Villfisk oppfattes som naturlig, uten antibiotika, uten hormoner, uten kunstig farge etc. mens oppdrettsfisk forbindes med det motsatte

Vill eller oppdrettet fisk – et etisk dilemma?

- **Andre studier viser at det er store forskjeller i oppfatninger i Europa:**
 - **UK:**
 - oppdrett er positivt fordi det bidrar til bærekraftig utvikling av fiskebestander og man har kontroll over kvaliteten og fóret: sunnere (Kuznesof & Ritson, 1996)
 - **Nederland:**
 - Negative oppfatninger av oppdrett: fiskevelferd, miljø (Kole, 2003)

Oppsummering

- **Verdier og etikk er kanskje ikke det første forbrukerne tenker på når de kjøper mat, men kan bli aktivert blant annet av mediaoppslag**
- **MSC merke er en suksess i mange land, blant annet i Storbritannia**
 - **Detaljkjedene synes å drive utviklingen mot etiske og miljøvennlige produkter**
- **Press fra miljøorganisasjoner øker**

Konklusjon

- **Etikk og miljøverdier har muligens en økende betydning for forbrukere**
- **Mangler kunnskap om forholdet mellom handling og holdning hos forbrukerne**
- **Mangler også kunnskap om forholdet mellom ulike valgkriterier: hva er viktigst**

Avslutning...

- **Det er kanskje ikke spesielt god business å markedsføre seg som etisk bedrift**

MEN

- **Kostnadene ved å bli oppfattet som uetisk kan bli veldig høye!**

Takk for oppmerksomheten!